

ششمین همایش سالانه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه هرمزگان

اثر: دکتر قاسم صافی استادیار دانشگاه تهران

(ص ۲۲۳ الی ۲۲۷)

چکیده

بحث و نظر درباره تولید ما نسبت به حفظ موارث فرهنگی کشورمان که زبان فارسی ابزار آن است و تشکیل گردهمایی‌های راهبردی در جهت پیشبرد اهداف و وظایف سازمانهای ذیربط، غیرقابل انکار است. شناسایی و تقویت انگیزه‌های کار در حوزه‌های مختلف سازمانهای مربوط و ایجاد زمینه مناسب وحدت رویه در تعیین سیاستگزاری و بیان وضعیت مطلوب در ارتباط با محور مباحث و قلمروهای زبان و ادب فارسی که مآلاً به روشنتر شدن تصویر واقعی از موقعیت آن کمک خواهد کرد، از محاسن حائز اهمیت در تشکیل همایش هاست. مقاله‌ای که پیش روی شماست، بررسی علمی و تحلیل پیرامون پیرامون همایش سالانه زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه هرمزگان است که نویسنده محترم با بیان نقد و نظر، دیدگاههای خود را با شیوه مخصوص و به صورت طرح و پیشنهاد پیرامون رایزنیهای مناسب در برگزاری و استفاده بهینه از سلسله همایشهای زبان و ادبیات فارسی در هرمزگان، مطرح می‌سازد.

ششمین همایش سالانه زبان و ادبیات فارسی پیرامون بررسی مسایل این زبان در سده‌های هفتم و اوایل سده هشتم هجری در تاریخ ۲۹ و ۳۰ بهمن ماه ۱۳۷۷ در دانشگاه هرمزگان برگزار شد. در این گردهمایی و سمینار ارزنده که به یمن همت این دانشگاه و عنایت فضلالی بزرگوار تشکیل شد، ۳۲ مقاله از استادان و محققان گرامی این رشته خوانده شد و جمعی از استادان و پژوهشگران دقیق و نکته‌سنج، به خصوص از کشورهای همزبان که ترجیح داده بودند مقالات خود را شخصاً در سمینار عرضه دارند پیرامون جایگاه زبان و ادب فارسی در ایران و قلمرو کشورهای فارسی زبان به سخنرانی و سخنسرایی پرداختند و دیدگاه‌های انتقادی و تحلیلی خود را درباره مسایل و مشکلات این رشته در جامعه دانشگاهی و غیر دانشگاهی مطرح کردند.

دبیر این کنفرانس، دکتر محمد سرور مولایی، پس از سخنان استقبالیه ریاست دانشگاه هرمزگان و قرائت پیام‌های شخصیت‌ها و سازمان‌های شرکت کننده در سمینار، گزارشی اجمالی از وضع مقالات و تحقیقات در زمینه زبان و ادبیات و تاریخ و فرهنگ در همایش‌های قبل عرضه داشت که در آن، مقالات عرضه شده را از حیث نوآوری و ابداع و تکرار مطالب مکتوب و کیفیت علمی آنان و روند تحقیقاتی ادبی معاصر مطرح نمود.

در ذهن تداعی می‌شود که یکی از سیاست‌های همایش در بندرعباس (مرز جغرافیایی زبان فارسی در سواحل خلیج فارس)، مقابله با انواع تهاجم فرهنگی و زبان، و تأکید بر جایگاه زبان و فرهنگ ایران در این مرز و بوم است. دانشگاه هرمزگان از جوان‌ترین دانشگاه‌های کشور است که در منطقه حساس جنوب کشور واقع است و نکته حائز اهمیت در این امر، توالی هر ساله همایش در این دانشگاه است تا بدین طریق امکان پیگیری تحقیقاتی و مطالعاتی ادبی و فرهنگی میسر باشد و این همایش‌ها میعادگاهی باشد برای بحث و مذاکره درباره مسائل ادب فارسی به صورت ادواری.

دبیر کنفرانس، در یک مقایسه کلی، پیشرفت طرح مباحث زبان و ادبیات فارسی را در همایش ششم نسبت به همایش‌های گذشته آن از نظر کمی و کیفی مثبت و

چشمگیر تفسیر کرد و گفت در حاشیه برگزاری همایش، بنابر ضرورت‌های موجود، همایشی یک روزه با شرکت مدیران گروه‌های زبان و ادبیات فارسی سراسر کشور دربارهٔ دروس و سرفصل‌ها، مسائل مربوط به استادان و دانشجویان، کیفیت تحقیقات ادبیات عهد معاصر و آتی آن، و بالاخره موقعیت فارغ‌التحصیلان این رشته تشکیل می‌گردد و نتایج به عمل آمده از این مباحث برای اطلاع مقامات عالی تصمیم‌گیرنده در این زمینه توسط دبیرخانهٔ دائمی همایش و از سوی رئیس دانشگاه ارسال می‌گردد؛ که این روش و همایش با استقبال گرم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و معاونت‌های آموزشی - پژوهشی و شورای برنامه‌ریزی مواجه شده است. زیرا علاوه بر نقد وضعیت موجود، همواره پیشنهادهای عملی نیز همراه با طرح نظرات و آراء، ارائه می‌گردد. همچنین شرکت مدیران گروه‌های زبان و ادبیات فارسی، این ثمر را به دنبال داشت که کلیهٔ فعالیتهای عملی، آموزشی، تحقیقاتی به عمل آمده در هر همایش توسط آنان به گروه‌ها و اساتیدی که برایشان مقدور نبوده در همایش شرکت کنند، منتقل شود و مدیران آنها در جریان کار و اندیشهٔ همکاران و مسائل روزمرهٔ زبان و ادبیات فارسی قرار گیرند؛ ضمن آنکه از این طریق هماهنگی بهینه‌ای جهت حصول توافق میان اهل عمل و زمامداران این رشته به دست می‌آید. در برگزاری این همایش‌ها، یکی از مواردی که دانشگاه هرمزگان به آن اهمیت می‌دهد و در همایش پنجم نیز محسوس بود، روش مشارکتی بود که محسنات آن بسیار است و بدین ترتیب مجال بیشتر و میدان بازتری جهت حصول نتایج مطلوب‌تر و نزدیکی افکار و دیدگاه‌های ژرف‌تر و پیشنهادهای علمی‌تر به دنبال خواهد داشت. شرکت و حضور اساتید پیشکسوت محترم در همایش‌ها نیز از موارد دیگر مورد توجه است تا آن‌چه را که اساتید و محققین جوان‌تر عرضه می‌دارند نقد و ارزیابی کنند. چه نیکوست که پیوسته بر این اساس سعی شود بخشی از مجال موجود در اختیار اساتید و محققین جوان‌تر دانشگاه‌ها قرار داده شود تا هم مجال برای تقویت و مطرح کردن آرای آنان فراهم آمده، و هم تجربه‌ای که از این همایش‌ها اندوخته می‌شود در تأثیر گذاشتن برای تقویت روحیه و احساس حضور و اهمیت آنان سازنده باشد.

از مزیت‌های برجسته این همایش، با علم به امکانات محدودی که دانشگاه هرمزگان دارد، انتشار مجموعه مقالات هر همایش در تیراژ محدودی است که به تمام دانشگاه‌هایی که اساتید و پژوهشگران آن در همایش شرکت جسته و مقاله ارائه کرده‌اند ارسال می‌گردد، و همین گونه تعدادی از این مجموعه، به مقامات وزارت فرهنگ و آموزش عالی و سایر مقامات مسئول در عرصه زبان و ادبیات فارسی فرستاده می‌شود.

از اهداف مهم این نشست‌ها، احیا و تشکیل مجدد انجمن اساتید زبان و ادبیات فارسی است. درباره اهمیت این انجمن و ضرورت تشکیل این مرکز علمی که هدف از برگزاری آن پیشبرد مطالعه علمی زبان و ادبیات فارسی است، شک و شبهه‌ای نیست. تجربه بارز فعالیت‌های آن، برگزاری همایش‌های علمی، انتشارات مجله، نشر خبرنامه و گهگاه تشکیل کارگاه‌های موضوعی و نیز گردآوری و چاپ مقالات ارائه شده در همایش و راه‌جویی از اندیشه‌ها برای حل مشکلات نظری و عملی زبان فارسی است که خوشبختانه ساختارهای علمی لازم برای این انجمن فراهم آمده است.

در جامعه کنونی ما، بحث جدی درباره مسایل و مشکلات زبان و ادبیات فارسی و مسایل زبان شناسی لازم است تا بتواند راهگشای مناسبی برای تعیین اهداف روشن و برنامه‌ریزی دقیق و عمیق و علمی دست‌اندرکاران و مسئولین باشد و از این رهگذر، پایگاه‌های زبان و ادبیات فارسی جهت اشاعه و ترویج، از استحکام و قوت لازم برخوردار شود و حوزه اطلاعات قبلی این رشته در برقراری ارتباط با دیگران از دانش و معارف بشری که آکنده از خدمات و امکانات ارزنده زبانی و عرفانی و حکمی است، گسترده‌تر گردد.

تشکیل چنین همایش‌های مفید، به گمان ما که حاصل کار خواستاران یگانگی‌ها و دل‌بستگی‌های عمیق تاریخی زبان و فرهنگ فارسی برای استفاده جمع‌کثیری است، از هر حیث واجب است. باید هم انتظار داشت که در نقاط دیگر ایران، همت و نهمت مسئولان ذیربط فراگیر شود و هر بار نیز یکی از شهرهای ایران، پذیرای دانشوران و پژوهشگران صاحب نظر و ممالک دیگر باشد تا بدین گونه فرصتی برای

تبادل افکار علمی و تحقیقات فرهنگی به دست آید و نیز برای آن زمره از برجستگانی که دورادور از احوال یکدیگر آگاهی دارند، به منظور دیدار همکاران دیگر خود مجالی حاصل شود. بی شک در برگزاری این همایش‌ها به صورت چرخشی، لازم می‌شود تجارب مسئولین و بنیانگذاران این همایش در اختیار دانشگاه‌ها و محافل دیگر قرار گیرد. نکته حائز اهمیت دیگر این است که تشکیل این گونه سمینارها باعث می‌شود تا مناسبات عقلی، و علمی و عاطفی میان دانشمندان سراسر جهان، خاصه کلیه مردمی که در حوزه سمینار قرار می‌گیرند قوت بگیرد و مخصوصاً زبان فارسی در میان جوانان دانشگاه و نسل‌های تازه‌ای که در عرصه‌اند از گسترش ویژه‌ای برخوردار باشد تا مجال استفاده از آن همه مبانی معنوی و اخلاقی بی‌مانند که در ادب فارسی آکنده است برای همه فراهم شود.

ان شاءالله سعی جمیل دست‌اندرکاران این مجمع علمی که برای نشان دادن منزلت والای زبان و ادب و هنر و فرهنگ فارسی می‌کوشند در پیشگاه حضرت حق مأجور و مشکور بماند و با شناسایی هر چه بیشتر گذشته‌های روشن تاریخی، قدم‌های بلندتری برداشته شود و دستاوردهای عظیمی برای انتباه معاصران و نیز آیندگان از کم و کیف حیات فرهنگی خود، در اختیار آنها گذارده شود.

جای امید است که این پایگاه جدید که مسلماً مذاکرات مفیدی در آن صورت می‌گیرد، بتواند پرتوان و استوار در این راستا باقی مانده و با بررسی مطالعات تاریخی زبان و ادبیات فارسی و تأمل در سوابق مدنی و هویتی خویش، توأم با اجتناب ورزیدن از لفاظی‌های نظری و انتزاعی که معمول برخی از نشست‌ها و همایش‌هاست، به جایگاه علمی این زبان در کشور خودمان و در فراسوی مرزهای ایران اهمیتی دوچندان بدهد، و بیش از گذشته به اهداف اصلی آن اهتمام ورزد.